

04.05.1990.

4. maija Deklarācijas klubs

Mazā Trokšņu iela 2, Rīga, LV-1050

ap.deputatuklubs@saeima.lv +371 67087302, 29274083

Rīgā,
Datums skatāms laika zīmogā

Saeimas priekšsēdētājam Daigas Mieriņai
Ministru prezidentei Evikai Siliņai
Izglītības un zinātnes ministrei Andai Čakšai
Ekonomikas ministram Viktoram Valainim
Kultūras ministrei Agnesei Loginai
Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes
komisijas priekšsēdētājam Agitai Zariņai-Stūrei
Saeimas Juridiskās komisijas
priekšsēdētājam Andrejam Judinam
Saeimas Mandātu, ētikas un iesniegumu
komisijas priekšsēdētājam Jānim Vucānam

Par latviešu valodas kā vienīgās
valsts valodas statusa nostiprināšanu

Cienītā Saeimas priekšsēdētāja!
Cienītā Ministru prezidente!
Cienītās ministres un godātais ministr!
Cienītā komisiju priekšsēdētāja un godātie komisijas priekšsēdētāji!

Jau ceturto gadu 15. oktobrī Latvija atzīmēs Valsts valodas dienu. Šajā dienā 1998. gadā Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 4. pantā tika ierakstīts: “Valsts valoda Latvijas Republikā ir latviešu valoda”.

Latviešu valoda kā vienīgā valsts valoda ir ietverta neaizskaramajā Satversmes kodolā un ir valsts konstitucionāla vērtība un Latvijas valsts konstitucionālās identitātes būtisks elements. Tas jāņem vērā, plānojot turpmāko valsts politiku un konkrētus darāmos darbus.

4. maija Deklarācijas kluba vārdā aicinu Jūs, godātie Saeimas deputāti, Saeimas kārtības rullī noteikt, ka atbildīgajiem ministriem ik gadu jāsniedz ziņojums Saeimai par iepriekšējā gadā paveikto un turpmāk plānoto valsts valodas jomā. Līdzīgu ziņojumu, kā zināms, par paveikto un iecerēto darbību valsts ārpolitikā sniedz ārlietu ministrs un ziņojumu par Tiesībsarga biroja darbu sniedz tiesībsargs. Šāda ziņojuma apspriešanu Saeimas sēdē, mūsaprāt, būtu jāsaista ar Valsts valodas dienu – 15. oktobri.

Pēdējos gados mums ir izdevies daudz paveikt. Soli pa solim atbrīvojamies no koloniālā mantojuma – gan PSRS okupācijas, gan senākā Krievijas impērijas laika paliekām.

Beidzot tiek likvidēta segregētā skolu sistēma, un Latvijas bērni turpmāk varēs mācīties vienotā skolā valsts valodā. Noteikts arī konkrēts termiņš, kādā skolām kā otra svešvaloda bērniem jā māca kāda no Eiropas Savienības valodām, nevis krievu valoda, tā

nostiprinot mūsu piederību Eiropas, nevis kādai postpadomju telpai.

Saeimas darba kārtībā ir grozījumi Darba likumā, kas nostiprinās valsts valodu darba vidē, likvidējot absurdo praksi, ka latvieši, kuri nemāk vai nevēlas lietot krievu valodu, darba tirgū faktiski tiek diskriminēti paši savā valstī.

Daudz, tomēr vēl ne pietiekami, ir darīts, lai likvidētu PSRS un arī Krievijas impērijas koloniālās politikas atblāzmu publiskajā telpā – piemiņas zīmēs, vietvārdos un ielu nosaukumos.

Par paveikto vēlos 4. maija Deklarācijas kluba vārdā izteikt Jums visdziļāko pateicību. Ar katru gadu latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas godināšana vēršas plašumā. 15. oktobrī valsts valodas dienu atzīmē gan skolās, gan novados un pilsētās. Arī 4. maija Deklarācijas klubs sadarbībā ar Saeimu pagājušajā gadā valsts valodai veltīja konferenci “Latviešu valoda – valstiskuma nostiprināšanās, izaugsmes un sadarbības valoda”. Latvija ir kļuvusi latviskāka.

Tomēr jāatceras, ka valsts valodas nostiprināšana ir pienākums un darbs, kas neapstājas. Latviešu valodai ir īpaša loma Latvijas valstiskumā. Virsuzdevums ir ietverts Satversmes ievadā, nosakot, ka Latvijas valsts ir izveidota, “lai garantētu latviešu nācijas, tās valodas un kultūras pastāvēšanu cauri gadsimtiem”.

Katrs laiks rada jaunas problēmas, kas valsts valodas jomā jārisina. Piemēram, darba spēka trūkuma dēļ diskutējam par ierobežotu migrāciju, bet nepieciešams apzināties, ka realitātē šāda darba spēka ieplūšana jau notiek. Vai, sadarbojoties ekonomikas, izglītības un kultūras ministriem, tiek strādāts pie mērķtiecīgas, uz jauno migrāciju vērstas valsts valodas politikas? Valsts valodasursos vēl joprojām nepietiek vietas visiem gribētājiem. Satraucošas ziņas skan no skolām, kur trūkst latviešu valodas skolotāju. Zinātnieki ir satraukti par latvistikas studiju stāvokli Latvijas Universitātē un humanitāro zinātņu nepietiekamo finansējumu kopumā.

Ikgadējs atbildīgo ministru ziņojums Saeimā veicinātu sabiedrības izpratni par valsts valodas konstitucionālo nozīmi. Debates par valsts valodas stāvokli sekmētu Saeimas iesaisti politikas formulēšanā un sabiedrības līdzdalību. Tās būtu kā atskaites punkts gada laikā padarītajam un nospraustu konkrētus uzdevumus paveicamajam.

Tāpēc aicinām Saeimas kārtības rullī ietvert ikgadēju atbildīgo ministru ziņojumu par valsts valodu, savukārt Ministru kabinetu un atbildīgos ministrus – būt atsaucīgiem šai iniciatīvai un sekmēt tās īstenošanu.

Mēs patiešām būtu gandarīti jau šogad 15. oktobrī pirmo reizi dzirdēt Jūsu ziņojumu par situāciju valsts valodas jomā!

Cieņā

4. maija Deklarācijas kluba vārdā

Velta Čebotarenoka

4. maija Deklarācijas kluba prezidente